

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DZIA 23 LISTOPADA ROKU 1791.

Sessja seymowa dnia 18. listopada. P. Marszałek seymowy przypominając zalecenie uczynione na ostatniej sessji, zapytuje deputacyą examinującą czyny kommisji skarbu Lit: czy wygotowała projekt rezolucyi, na żądanie teyże komisji w stanach podane.

P. Butrymowicz Piński imieniem deputacyi, examinującej czyny kommisji skarbu Lit: podaje projekt zalecenia w treści — „Kommissya skarbu Lit: odtań wstrzymać się ma „w wszelkim sądownictwie; zatrudni się tylko szczerulniey „wybieraniem podatków tych, które właściwie w miesiącu „decembrze wybierane być powinny; zaliczy piacę woysku „i rachunki tak percept jako i expens do dnia 20. stycznia „sporządzi; z któremi, na dzień 1. Februarii ma stanąć w „Warszawie; i na tymże dniu, złączyć się z kommisją skarbu „kor: obowiązana będzie &c. — P. Świętosławski Wołyński przeciw się projektowi, z przyczyny: iż chce nowej kommissarzów elekcji; w projekcie zaś jest potwierdzenie dawnych. — P. Rypinński Kijowski nie przeciw się projektowi, żąda być objaśnionym: dla czego Plenipotenci miał, do kommisji skarbu Kor: wybrani, dotąd w niej nie zasiadać?

P. Jezierzyński kazał: Łukowski „Projekt zalecenia do kommisji skarbu Lit: jako dopiero wniesiony, biorę w deliberacyą; a teraz popieram zapytanie P. Kijowskiego: dla czego Plenipotenci mieyscy, dotąd w kommisji skarbu Kor: nie zasiadli? i proszę o zalecenie w tej mierze do kommisji skarbu kor: — P. Marszałek seym: zapytuje się: czyli ma przenieść wolę stanów do straży: aby ta, zaleciła kommisji skarbu kor: przyjęcie do składu swojego PP. Plenipotentów mieyskich? — Zachodzi zgoda. — P. Trębicki Inflant: Nie dość na tym, aby przyjęła do składu swego Plenipotentów mieyskich kommissya skarbową; ale ja żądam tego, aby się kommissya explikowała: dla czego ich dotąd wśród siebie nie umieściła? — P. Czacki Słta Nowogrodzki Kommissarz skarbowy, wyraża: że kommissya skarbową, dostrzegając niejakię w prawie obojętności, przelożyła ją przychodzącym do siebie Plenipotentom mieyskim; a pragnąc być objaśnioną, tak względem kompletu, jako też w jakich materyach *decisive*, a w jakich *consultive* Plenipotenci mieyscy zachować się mają? podała notę do stanów. — Po niektórych głosach, gdy wątpliwości takowe naydują się zupełnie rozwiązane w prawie świeżo zapadłym o kommisji skarbowey. — P. Marszałek seym: wnosi: iż nie zostaje, tylko naznaczyć mieysce przysięgi dla kommissarzy z Plenipotentów miał. — Zachodzi zgoda: aby przysięgli w Grodzie *Warszawskim*, podobnie jak dawniej przysięgali kommissarze skarbowi; P. Suchodolski kazał: Smoleń: wyśtawia: że nie można spóźnić decyzji wniesionego projektu zalecenia do kommisji skarbu Lit: bo jest obawa: aby kommissya, mając pod administracyą swoją niektóre zawakowane starostwa, nie poddała ich w tym czasie pod licytacyą, kiedy właśnie stany zatrudniały się urządzeniem wieczyścym królewsczym. P. Świętosławski Wołyński nie odstępując od żądanej deliberacyi na projekt wniesiony, podaje śrżodek, aby PP.

Marszałkowie konfed: O. N. ostrzegli z woli stanów listownie kommisją skarbu Lit: iżby w tym czasie, żadnego zawakowanego starostwa pod licytacyą nie poddawała. — Zachodzi na ten wniosek zgoda, równie iak i na żądanie ponowione, aby podobne zastrzeżenie i do kommisji skarbu koron: przeszłym było. — P. Butrymowicz Piński uprasza o zapytanie, czyli jest wolą stanów, aby się dla explikacyi od kommisji skarbu Lit: tu przysłane, na powrot odebrane były do Grodna? — Zachodzi zgoda.

P. Oledzki Zmudzki podnosi materyą starostw; mówi za sprzedaż onych na dziedzictwa. — P. Noszarzewski Cieszanowski wnosi dodatek do projektu urządzenia wieczyścgo królewsczyzn, który *in ordine* deliberacyi czyta P. sekretarz. — P. Proskura Kijowski prosi o podniesienie projektu, przez siebie na ostatniej sessji podanego, w celu poprawienia znaydujących się omyłek w dziele kommissarzy do wynalezienia osiary 10. grosza wyznaczonych. — Na ten projekt zachodzi zgoda. Słowa jego — *Na uczynione nam królowi i stanom przelożenie, że rezolucye na doniesienia o poczynionych przez kommissye do odbierania wyznań intraty pomyłkach, dla krótkości czasu do rozważenia tychże doniesień oznaczonego ustanowione być nie mogły, postanawiamy: imo. Rezolucye na doniesienia o poczynionych przez kommissye podatkowe pomyłkach, dotąd zaskarżonych, lub do 15. stycznia roku przyszłego 1792. zaskarżyć się mogących, kommissye skarbowe O. N. w ciągu naydalay 3. miesięcy ulatwią. 2do. Kommissye skarbowe O. N. gdy w taryffach przysłanych od kommissyow podatkowych dostrzegą, że nie są wyrażone summy duchowne wyderkaffowe do opłaty podatkow rzpltey, lub o takowych summach też kommissye skarbowe doniesienia odbiorą, zarekwirują kommissye wojewodzkie, aby obwieściszły właścicieli dobr, na których summy podległe podatkowanu znaydują się, takowe wyderkaffowe summy do podatkowania były wciągnięte.*

P. Ossoliński Podlaski wnosi projekt approbacyi funduszow w Tykocinie przez zesłego P. Branickiego Hetmana W. Kor: poczynionych; który, *in ordine* deliberacyi przeczytany zostaje. — Sessja solwowana na poniedziałek.

Sessja seymowa d. 21. listopada. P. Marszałek seym: zagaja do materyi urządzenia wieczyścgo królewsczyzn.

X. Kossakowski Bisk: Inflant: okazując sprzedaż wieczyścgo funduszu rzpltey, być szkodliwą, niedogodną samey ludzkości, nie odpowiadającą zamiarowi zalilenia potrzeb skarbu, i niezgodną z ekonomiką polityczną, oświadcza, iż się odpisuje od sprzedaży królewsczyzn. — P. Dembiński Krakowski „Po tyu głosach, dowodzących konieczność przedania starostw, nigdy się nie spodziewał, aby jeszcze „wznawiać można było pytanie: trzebali, lub nie, sprzedać „starostwa? — Ja mówię że trzeba: radzi to przytęość, „nie przeskadza sprawiedliwość, przymusza konieczna „trzeba. Na zarzuty: iż rzplta ponieśie stratę przedające dobra, których szacunek ma się z laty powiększać; i że sprzedane starostwa nie zostawia funduszu dla Rzpltey w czas przyszły potrzeby; odpowiada, wyrażając co do pier-
Xxxx
„włze-

wszego, że takowa troskliwość, bronić będzie przedaży do skończenia świata: co zaś do drugiego, przypomniałszy nąkrytyczniejście dla Polski czasy, dowodzi, że nigdy starostwa nie były funduszem, ratującym rzpltą. — Kończy: „Niech mi się godzi czerpać nauki z dziejopisów; którego cel właśnie jest ostrzegać następcom. Oto Demostenes mówił do Ateńczyków. W pierwszym odgłosie oparcia się Filipowi, rozumiałem że Ateny z ludźmi i skarbów wyniszczone zostaną. Ostrygi zapal; wyprawa na pomoc Olintu, i nierychła i niedostateczna została; pieniądze poszły na widowiska i uciechy, nie na ratunek rzpltey — Tacyśmy byli uchwalając 100. tysięcy wojska: strzeżmy się naśladowania ku końcowi. Zwiąż dla nas Filipy, powstań Alexandry, bo ten jest los od wieków bezrządnych krajów; a my dwojako, bo z cudzych i własnych przykładów, niekorzystający, winni będziemy.” — P. Skorzewski Kaliski. Uczyniwszy wywód, stosowny do potrzeby przedaży starostw, kończy: „Czyniliśmy dotąd, jako reprezentanci narodu, to wszystko, cośmy tylko dobrym dla kraju naszego i następcom naszych przewidywać mogli; czemuż tego, czego prawie cały naród po nas żąda, jak z instrukcyów poznaemy, aby królewsczyzny ku pomnożeniu skarbów urządzone i przedane były, uczynić wzdrygamy się? kto tylko krwi sławnych niegdyś przodków naszych poczuwa w sobie zabytki, kto tylko wiernym i prawdziwym oyczyzny swojej nazywa się synem, kto pragnie szczerze przyspieszyć dla niej ratunek i szczęście, ten niechaj o podniesienie projektu, już z de-liberacyi wyszłego o królewsczyznach, domaga się; niech ten kres zguby, lub szczęścia naszego, przyspieszony zostanie.

P. Nagurski Zmudzki: „Posiadanie własności rzpltey starostwami zwanych, które i mojego majątku znamienitą część składają, nie może we mnie potłumić przeświadczenia o widocznych pożytkach, w tyłu gruntownych głosach wystawionych, a z wiekuiętego urzędnictwa starostw na kray, na całość, na bezpieczeństwo, na świetność, i znaczenie onego spłynąć mających. — Oba projekta to jest X. Ossowskiego i deputacyi konstytucyjney, z małą różnicą, dogodne być pożytkom rzpltey znajdą; którykolwiek z nich przez was Najjaśniejszy przyjęty, i do decyzyi wzięty będzie, nie zawiedzie pewnie waszego oczekiwania: jednak mimo to moje względem nich uprzedzenie, nie mogę nie ścierać uwag na niektóre szczegóły, jakie i załatwienia się waszego NN. stany, i koniecznego zarządzenia potrzebują. — Czytam pod artykułem 4. punktem 6. iż komornicy wymiar wewnętrzny starostw czynić mają; zapewne oni to dokonać powinni. Lecz kto przykładem, a każdy prawie własnym nauczony, nie wie, jak takowy wymiar niepewności i niedokładności jest podległy? kto nie wie, że przekupstwo komornika, a łatwość przekupienia onego, może się stać przyczyną podania mniejszej rozciągłości ziemi, niż będzie w istocie, a zatem powiększenia korzyści, i pożytków dla possessorów teyże z uszczerbkiem, i zmniejszeniem przez to wartości ogólnej starostwa na licytacyą iść mającego? Chciałbym więc, aby rozciągnięciem najsurowszych kar na ziemiomierców zapobiedz ich przekupstwu. — Co produktowi niski szacunek za pożytki dla possessorów obiecuje, a co za szkodę przez zmniejszenie wartości ziemi posiadanej dla rzpltey przynieść może, że nie trzeba wam NN. stany szeroko rozwodzić; należy przeto wynaleść i ustanowić pewną regułę taxy, na wszystkie produkty przy lustracyi kłaść się powinny. — Wiecie, nakoniec N. S. jaka trudność, jaki wstręt nawet będzie do licytacyi tych starostw, gdzie possessorowie onych za ko-

sztowne erekcyje swoje pretenzye do rzpltey stać będą, i którym jak jedni chcą w połowie, jak drudzy w czwartę części wartości, iżby bonifikacya była czyniona. — Takowy warunek, albowy całkiem skassować należało, jako tamę kładący na korzyść rzpltey, i w części projekt przedaży nieskutecznym czyniący; albowy na przeciw temu warunkowi takie wystawić, któreby z tamtym obok w równości stanąć mogły. — Tym końcem dodatek poprawkowy dla umieszczenia onego podaję i o przeczytanie onego P. sekretarza upraszam.

imo. Gdyby się albo z odgłosu publicznego, albo z prywatnych wiadomości pewność, a nawet podobieństwo jakie okazały, iż komornik, użyty do wymiaru, lub podziału gruntów, tak dwornych krescencyjnych, jako też wiejskich i wszelkich innych w obrębie starostw znajdujących się, z których dochód rzpltey ciągniemy, a z tym samym wartość tych dóbr podniesiona być mogła, przez uwięcie lub korrupcyą jaką, mniej ich podał, nie wierny ich pomiar uczynił, i na mapę przeniósł, niż się ich w rzeczy samej znajduje, albo niż ich kto posiada; wtedy każdy obywatel mocen jest donieść o tym kom: skarbowey, a ta uczyni rekwizycyą do kom: wojewodzkiej tego miejsca, gdzie się ta niewierność okazała, iżby ta komis: wojewodzka, jednego z pomiędzy siebie komissarza ze dwiema komornikami zaufania godnymi, i do tego aktu przysięgłemi na miejsce dla weryfikacyi podeyżanego, czyli za skarżonego pomiaru zesłała. — Który gdy niewierność dzieła przeszłego ziemiomiercy znajdzie, naprzód pensyą i dar wzięty na rzecz zesłanych dwóch komorników zwrócić każą: powtórę, samego ziemiomiercę na wieżę 12. niedziel in fundo skazać: a nadto takowy komornik przeniewierny mocą niniejszego prawa, uznany za winnego, omni activitate na zawsze carebit.

zdo. Deputacya koekwacyina jako ze wszystkich miejsc krajów rzpltey uwiadomiona o cenie zboż i rozmaitych produktów, zniósłszy się z kommissyą Policyi, do ktorej podobne raporta z mocy prawa zewsząd dochodzić powinny, z drogich, miernych, i taniach lat, na każde respective województwo, powiat, i ziemię, średnią wszelkich produktów ułożyć cenę, a ta dla lustratorów za generalną ciągnięcia intrat służyć będzie regułą.

ztio. Zarządzając niezmiernym i nieproporcjonalnym pretenzyom przez possessorów starostw za kosztowne erekcyje kłaść się mogącym, naprzód, lustratorom moc przyzwoitey, i podobney taxy takowych erekcyi czynienia zostawujemy, z warunkiem oglądania się na to, co w czystym tylko groszułożone być mogło, tę zaś wartość uchylając, która z drzewa, cegły, kamieni, i wszelkiego materjału na teyże ziemi znajdującego się okazać może, tudzież nieprzyimując do wartości erekcyi robotnika i pomocnika z pańszczyzny do miejsca przywiązanej użytego. Pozwalamy na to, owszem mieć chcemy, aby ciż lustratorowie wzajemnie do possessorów starostw ex fundo czynili pretenzye, a to wchodząc w ścisłą weryfikacyą wszelkich przepędów, dni pańszczyznowych i podwod, nad inwentarz ostatnią lustracyą sporządzony, lub przez possessora zaprzyjęzony, przeborów w czynszach, narzutów w nowych daninach, i innych nad inwentarz intraty wynalazkach, mianowicie zysków z lasów nad prawo szukanych, oraz dezolacyi gruntów, lasów, wsi, zabudowań od czasu obięcia possesji dopełnionej.

P. Potocki M. W. W. X. Lit: Przegląda: jak wielkiey wagi interes toczy się w sejmujących stanach, przed własnym, i obcemi narodami. Niepowtarzając przyczyn, już wyliczonych, za projektem deputacyi konstytucyjney, podaję do uwagi uwagę przyczynę konfyderacyi polityczney, którą na siebie narodzić się, skoro cała Europa skarb, w pół tylko wiadomy, w pół użyteczny, a w dzisiejszym starostw urzędzeniu ciężki do użycia, odkryje. — Dowodzi: iż starostowie, czy bacząc na to co oyczyźnie, czyli na to, co samym sobie winni,

skłaniać się mają do przyspieszania projektu zamiany starostw na własność dziedziczną. W którym to celu, uprasza Stany, aby względem opłaty, jaka starostom z prawa wypada, pewność ich dochodów warowana była. Popiera dwie porady w głosie xiędza podkanclerzego koronnego: pierwszą względem wydziału niektórych starostw dla uboższej wspólbraci, drugą, względem ostrzeżenia aby prosić Nayaś: Pana o skłonienie się do projektu względem zamiany starostw na dziedzictwa, z przyczyny, iż przywileje dzisiejszych possessorów, są pod zastoną *Paſtorum Cōnventorum*? — Nakoniec wzywa N. Pana, aby tą ofiarą korony i obywatelstwa swego, pieczęć przyłożył tylu innym, uczynionym dla dobra oyczyzny.

Król śm. „Gdy dopiero słyszany światły głos ministra przełożył, iż finalna decyzja sprzedaży starostw stać się nie może, bez zniesienia się ze mną, podług opisu „paktów konwentów; tym bardziej dana mi jest, wolność „wyrażenia tego, że lubo znam to być prerogatywą moją, „co z woli narodu nałanym mi jest, i powinienbym sta- „wać przy tym, aby tykanym nie było, przecież nie chcę „znać nic swojego, bylebym dla was dobrze zrobił; a że „pragnę tego, abym dobrze dla was zrobił, dałem już te- „go dowody. Z woli waszej zawołany do tronu, przyją- „łem obowiązki królowania, których dopełniać iak naysci- „śley starałem się, mimo przeciwny fortuny, i twardych „okoliczności czałów; przecież tak rozumiem: że nie dał „pobudek do żalu, iżście mnie do tronu powołali. Niech „więc dziś, gdy mówię do was przeznacne seymujące stany! „ukochani współobywatele powszechny naszej oyczyzny! „zyskam tę łaskę: abyście mi zaufali, bo Bóg widzi, że „nie chcę nic więcej, tylko tego, aby się wam dobrze dzia- „ło. Wszystkich was jest celem, aby to, coście ustanowi- „li, było trwałym; aby ta powszechna nasza oyczyzna, „była szczęśliwą; a że to nie może być bez siły, trzeba „było wojska, ustanowiliście go. Gdy widzicie, że chcę „w ofierze waszej nie jest dość silna, abyście odpowiedzie- „li zamiarowi waszemu, szukacie wszędzie źródeł i sposo- „bow, któreby na ten koniec dostarczyły. Stawiły wam „się w obiekcie starostwa. Dobrze robicie: bo tak czynić „powinniście. Nie zwracam was od tego celu, ale i o- „wšem zachęcam. Przecież gdy to mówię, żądam wi- „dzieć wszystkich was szczęśliwych i bezpiecznych; żądam „takiego urzędnika, aby nikt nie sarkał, że mu współo- „bywatel uczynił krzywdę. Dla czego chcę: abyście w po- „stępowaniu swoim tej reguły nigdy z pamięci nie tracili, „ile że sprawiedliwość nie może być bez równości, bez „proporcji, zachowana... Przyśluchiwałem się troskliwie „uwagom na tylu sejsjach w tej materji przełożonym; po- „wtarzać w tym momencie obuſtronne racje i ważyć one, „byłoby znudzeniem nadaremny. Ale gdy przychodzi po- „trzeba wybierania z między tych zdań naydogodniejszy- „go, pozwólcie, abym ja, nie spiesząc się z wyrażeniem „myśli moich, powierzył raczej one wybranym odemnie o- „sobom, któreby zniósłszy się z deputacją konstytucyjną, „rozważyły one; a w tedy, po dokładnym obuſtronnych „myśli roztrząśnieniu, naydogodniejszy wyśpieszony pro- „jekt do decyzji waszej był podany. Zaczynam oznajmując, „że do tej pracy wybieram z strony mojej, xcia Biskupa „Plockiego, P. Chreptowicza Podkan: Lit: i P. Ostrowskiego Pod- „skar: nadw: kor:

P. Rybiński Kijowski, Mówi za potrzebą sprzedaży sta- rostw; wystawia pobudki, które go skłaniają do żądania niektórych poprawek w szczególnych artykułach projektu, od deputacji podanego; nakoniec radzi: aby dla rychley- szego opatrzenia wojska w potrzeby, zaraz po zadecydo-

waniu sprzedaży starostw, odebrały zalecenie kommissye skarbowej i wojskowej, aby się zniósłszy z deputacją kon- stytucyjną wyśpieszyły projekt powszechny złytki mąk, krup, i owsa &c.

P. Gierſator Trocki: „Starostwa, są własnością rzpltey „bo na ten koniec przed wieki przeznaczone zostały; któ- „re, jak używanymi bydybyły powinny? i jak dotąd używa- „ne bywały? z jednej strony prawa, z drugiej przeciwko pra- „wom zwyczaju posłuchajmy wyrazów: (Tu P. Trocki przy- „wodził liczne na przeciw starostwom konstytucje, mianowicie „1574. 1567. 1620. 1624. 1627. 1638. i 1667.) „Jeżeli „chcemy dobrze bez własnego interessu w następnych „mach radzić oyczyźnie; znieść nayprzód powinniśmy nay- „plodniejszą prywatę matkę, to jest: imię starostw, a tak „zapobieżemy powtorzeniom tych nieszczęść, które nas „dotąd dręczyły. Powiedziałem, że imię starostw znieść na- „leży, ale nie na zniesieniu imienia, nasza kończy się powin- „ność: roztropne dobrami tej natury rozporządzenie, wży- „tkim dogodzi potrzebom. Jeżeli w prywatnym człowie- „ku życiu, ubóstwo frogim jest łosem; tym froższym Re- „publikanskiego kraju; czemu jeżeli rzetelnie zaradzić chce- „my, czynmyśz tak jak czynić należy: to jest naznaczmy „kilkanaście wydziałów w proporcją lustratorów, którzy „choć więcej kosztować razem będą, na jedno jednak wy- „padnie, bo prędszy skończą. Zamierzmy pewne 10,000. „lub 15,000. złotych intraty niewynoszące podziały, dla „powiększenia dochodów, z kąd naypewniej wynikną; „nie czynmy między obywatelami przewagi, nazywając „drugiego bliższym posiadania ziemi nad pierwszego; nie „dozwolmy jednemu wiele chcąc sęd posieść, bo się to „nie zgadza ani z dobrą ekonomiką, ani nawet z zamiarem, „wszystkim obywatelom dogodzić chcącym.

N. Królu P. M. Mił: łagodność twoja zdawała się wy- „mawiać: ja tych wszystkich mam za swoich, których serca po- „dobne mojemu; te w twoich znalazłeś ziomkach, ty ich „szacujesz, a oni ciesząc się, że w twoich ręku widzą ber- „ło, tobie są wierni. Użył zatym miłościwy królu przy- „zwoitey drogi, odezwij się głosem oycowskiem do obywa- „teli: oddajcie własność rzpltey, niech ona jej zostanie „panią, skarb wyczerpnie, stotyściacze wystawi i opatrzy „wojsko, imię starostw i z nim prywatę znieś, ziemię „zaś bez przeważenia między wszystkich dzieląc, wam przez „litość, ale nie przez obowiązek podług ostatecznej lustra- „cyi, dożywotni zapewni dochód; a ja pewien jestem, iż „zgodny z twoim żądaniem wypadnie wyrok.

„N. S. słyszeliście głosy czułą przenikające duszę, że „krocie rąk są gotowe do obrony króla, wolności i świę- „tych ustaw; ułożyliście podatki z majątków, które wam „oycowie lub praca nadała; lecz gdy tych mało, oddaj- „cie sobie ogólną własność waszą, i nią własny nadgrodzi- „cie niedostatek; uzbrojcie ochocze do obrony ręce, a tak „szczęśliwości oyczyzny kilku nieoddając osobom, wszystko „dla was, i wy sami dla siebie będziecie pewnymi, i razem „oswobodzicie się od tym podobnych ciężarów, które piorem „tylko polskim, a myślą zawistnych sprzymierzeńców przed „kilkunastą laty pisane konstytucje potworzyły, wy zaś, „przez zbyteczną hojność potwierdziliście.

„Cnotliwi starostowie! nie wyprzecie spodziewam się „tej prawdy, żeście dołyć wiele z zaniedbania rzpltey pro- „siliwali, za co dwa na siebie przyięliście obowiązki, to jest „wdzięczność, za odbierane dotąd dobrodziejstwa, iak „ko starostwie, i winne do niej przywiązanie iako obywa- „tele. Dziś więc pora te iey oddać dary, ale nie potrze- „bie opierać się. Nikt mnie tej nie wmówi wiary, że nie wa- „żey nie winniście oyczyźnie; biorę na świadectwo własne ser- „ca wasze, że i ostatnia krwi kropla iey się należy; pokąd w o- „bywa-

„bywatele życia, wszystko oyczyźnie winien, a tym więcej „starość. Czemu jeżelibyście się sprzeciwiali, któż nie pomy- „śli, że ci nie są prawdziwemi oyczyznymi synami, bo w łosie i w „szukaniu zysku; sami nawet sobie mieć będziecie nadto wiele do „wyrzucenia gdybyście byli przeszkodą do powstającej szcze- „śliwości, wydzierając tę własność, która na wsparcie siły nie „części ale całego narodu przez przodków nadana została. Pa- „wda którą tyłkroć powtarzyłem, nienawisć do mnie nie wznie- „ci, bo czuję że cnoty wasze nie są próżne; nieszczęsna tylko „zwódzi prywatą. Macie dość dochodów wydatkom waszym „odpowiadających, i dla tego jesteście za oyczyznę bogatli. „bo iey wiele jeszcze do potrzeb brakuie. lista zaś expensy co- „raz się powiększa; a te jeżeli nie będą opatrzone i wy z bo- „gaſtwy waszemi nie będziecie polskiej doświadczać swobody. „Przeznacna publiczności! ty, co patrzył na seymu czynny, ie- „żeli dotąd każdego z nas ukryte w sercu umiałyś przenikać „przymioty, dopiero w toczącej się materji, daj sobie najwię- „cej pracy; teraz czas każdego duszy malować obraz, oraz „prawdziwą publicznego dobra miłość lub prywatę kolorami o- „znaczać. Ja zaś żebym wiecie do oyczyzny mojej przywiąza- „nie przed najstarzym sędzią to jest opinią waszą i potomno- „ścią okazał, głos ten w aktach umieścić i powtarzać nie prze- „stanie. — *Vos quorum est virtus tollite lucus.*

P. Mielżyński star: Walecki P. Poznański nie przeciwiąc się wyznaczeniu osób przez N. Pana, co do pomocy, jakiej depu- tacya potrzebować może dla wydokonania projektu o staro- stwach; oświadcza: iż przeciwnym jest temu, gdyby rozumieć chciano, że osoby wyznaczone, traktować mają imieniem J.K. Mci z rzplą, jako srona z sroną; ponieważ po zrzeczeniu się przez J.K. Mci rozdawnictwa starostw, rzplą jest w zupełnej mocy roz- rządzenia onemi. Nakoniec żąda zwrotu donatyw, na seymie 1775 nienależnie w ziemskości zamienionych; o co *in ordine* deliberacyi wnosi projekt — Sessya solwowana na dzień następujący.

Rozchodzi się tu wiadomość, nie na psonnych doniesieniach zasadzona, iż hrabia *D'Artois*, brat króla Francuzów, jadący do *Peterzburga*, przejeżdżać będzie przez tutejszą stolicę.

O przybyłego z *Gass* officera dokładną odbieramy wiadomość o kondukcie ciała s. p. xięcia *Potemkina* do kate- dralnej cerkwi w *Gassach*. Ciało xięcia tego wystawione było naprzód, na katafalku o 4. gradusach, przykrytym ponówym aklamtem ze złotemi galonami; truna stała na złotolitym węzłowie, złączoną także przykryta materją; ca- ły katafalk stał pod bogatym baldachinem; w okolo one- go na 13. taboretach położone były orderzy nieboszczyka w nogach zaś mitra, daley wystawione były wszystkie dary, które xiężę od monarchów i xiążąt udzielnych za ży- cia swego odebrał. Po długich wigiliach ciało wstawione było na wóz, 6. białemi końmi zaprzężony. Całe duche- wieństwo i wszyscy kapelani reymmentowi asystowali one- mu; ulice w *Gassach* przez które prowadzony był, wybi- te były sukrem czarnym; dziesięć tyłgocy wojska prowa- dziło to ciało; w tym porządku prowadzone i złożone był- w cerkwi katedralnej w *Gassach*, aż do dalszego imperatorowy rozkazu. Obchod ten zakończył się wystrzałem 300 razy z armat, tudzież potroyną salwą 10.000. piechoty.

Z *Owruca* d. 4. listopada. W kościele *XX. Bazylia- now* tutejszych, na dziękczynienie Bogu za ocalenie życia Króla Jmci odprawiła się uroczysta wotywa przez X. Micha- ła *Sobolewskiego* kan *Kijow*: kommissarza cyw: woysk: *Owruckiego* i *Te Deum* w przytomności kommissji cyw: woysk: *Owruckiej*, licznych obywatelów, przy biciu z dział, i z rę- cznej broni od kommandy konfytulacyj. Dalsze obcho- dzenie tej uroczystości na dzień 6. listopada przeniesione było; w którym, po mszy w kościele *XX. Bazyljanow* od- prawionej *pontificaliter* przez X. Jozafata *Ochockiego* opata i kom: *Owruckiego*, oraz kazaniu przez X. *Sobolewskiego* K. K. kom: *Owru-* mianym na uwielbienie konfytucyi 3. maja, a dziękczynienie Bogu za ocalenie życia J. K. Mci zachowanego dla szczęśliwości narodu, przytomni kommis- sarze cyw: woysk: z licznym zgromadzeniem obywatelstwa, zaprzysięgli konfytucyą 3. maja z śpiewaniem *Te Deum* przy biciu z dział i ręcznej strzelby. — Po tym udali się wszy-

scy na obiad do X. opata; na którym, spełniane było zdro- wie N. Pana i Marzałkow konf: O. N. przy dawaniu ognia z ręcznej strzelby. — Tegoż dnia PP. kommissarze w po- wyższym komplecie, wraz z urzędnikami i obywatelami powiatu *Owruckiego*, przy radosnych okrzykach i asystencyi cechów przyieli prawo mieyskie. — W ten sam dzień dana była wspaniała kollacya z tańcami przez P. Agatona *Gerli-* za kom: prezydującego dla przytomnych gości; a skoń- czyła ten festyn illuminacya całego miasta, oraz bramy try- umfalnej z cyframi J. K. Mci i Marzałkow konfed: O. N. — Przed tą bramą skupieni licznie włościanie i starcy wsiów pobliskich, rzucając na ognisko wonne kadzidla, wznosili modły do Boga, prosząc o długoletnie życie dla J. K. Mci, za którego panowania stan ich opieką rządową obdarzony został. — Nazajutrz, z powodu szczególnego okazania wdzię- czności P. *Burke*, sławnemu mowcy *Angielskiemu*; który, nie będąc rodakiem naszym, tak dowodnie dobroć i świe- tność konfytucyi 3. maja opisał, dawał wielki obiad P. *Mar-* celli *Wierchicki* K. C. W. *Owrucki*; na który, zaproszona wczorajsza kompania, z przybyłymi na zmianę kompletu kommissarzami, spełniali następujące zdr: wie: *niech żyje P. Burke Mowca Angielski, wzór Polaków*. Dnia tego, powto- rzona była przez mieszczan illuminacya miasta i bramy tryumfalnej, w rynku na ulicy *Litewskiej*; w której, pod cyfrą N. Pana, zawieszona w rzęśistym ogniu cyfra P. *Burke*, wieńcem laurowym ozdobiona, czyniła miły widok patrzącym, ucząc ich, że cnota w każdym mieyscu winny hołd uwielbienia odbiera.

Z *Włoch* d. 25. Października. W *Foligno Spoletto*, i w innych miastach państwa papieckiego dało się słyszeć okro- pne trzęsienie ziemi, przez które wiele pałaców i kościo- łów wywróconych, i wiele ludzi zabitych zostało. D. 14. obywatele ze strachem użuli powtórzone toż trzęsienie ziemi więcej 20. razy. — W *Rzymie* toż trzęsienie z letka uczuć się dało. — W *Sabaudyi* 7. żołnierzy sprzeciwiło się rozkazom ficerów swoich, za co 3. przywódców na śmierć skazano. Gwałtowne deszcze sprawiły, iż rzeki wystąpiły z koryt swoich, i na 5.000.000. uczyniły szkody w mostach i do- mach; wielu ludzi w przypadku tym życie utraciło.

Z *Paryża* dnia 4. Listopada. Zgromadzenie Narodowe prawodawcze.

Na sessji dnia 31. Października minister morski donosi o stanie departamen- tu swego. „Nigdy flota morska *Francji* tak znaczną nie była. W portach jest „82 okrętów liniowych, a 4. w robocie, 73. fregat, 47. korwetów &c. ze wszy- „stkim 270. statków wojennych. Magazyny są bardzo dobrze opatrzone, i ma- „tkow 82.000. mamy. W kassie morskiej jest 40.500.000. liwrow, a w nad- „zwyczajnej 10.000.000. liwrow. Wprawdzie niekarność dotąd trwa, ale król „wielkich sposobów użycie, na powściągnięcie oney” P. *Montmorin* składa do- niesienie o stosunkach politycznych *Francji* z obcemi mocarstwami. „Negocjacje „z xiążętami *Niemieckimi* względem *Alzacy*, prędkiego końca nie obiecuje. Na „przyjęcie konfytucyi przez króla, *Rzym*, *Sabaudya*, i *Rosyja* jelszcze odpowiedzi „nie daly. *Hollandya*, *Szwajcary*, *Dania*, *Anglia*, *Bawarya*, *Prusy*, *Niderland* „*Austryacki* w życzliwych wyrazach odpisaly. Cesarz oświadczył chęci przyjaźne, „ale królowi jelszcze nie odpisał. Król *Hiszpański* odpowiedział, iż wierzyć nie „może, że król zupełnie wolny jest, i że pōty z *Ludwikiem XVI.* korespon- „dencyi nie odnowi, poki o wolności jego przekonany nie będzie. Król *Szwedzki* „odesłał nazad sprawującemu interessa *Francuzkie* w *Sztokholmie* nie rozpieczętowa- „ny pakiet z listem królewskim; ale król, rozkazał sprawującemu interessa w „*Sztokholmie* powtórnie pakiet oddać, a gdyby go przyjąć nie chciano, z *Sztokholmu* „bez pożegnania wyjechać. P. *Montmorin* przydał, iż żadney zaczepki z strony „obcych mocarstw lękać się nie trzeba; iż emigracye bardziey politowanie niż po- „strach wzniecać powinny; zakończył przełożeniem uwag swoich względem dal- szego postępowania i oznajmieniem, iż ponieważ król przyjął złożenie urzędu „iego, ta iest ostatnia posługa, którą Z. N. czyni. Pod czas mowy iego wielo- krotnie klaskano, i drukować ją kazano.

Okropne opisanie tu odebraliśmy byli o rozbojach i okrucieństwach popełnio- nych w *Awenionie*. Teraz znowu zapewniam, iż prócz dawniej wspomnianego P. *Lefcuyer* prokuratora gminnego, nikt więcej zabitym nie został, i że wieść o za- mordowaniu 72. więźniów, dla tego puszczona była, ażeby polpolsko ukoić i do- żali przywieść. Tych więźniów sekretnie na inne mieysce przeniesiono. — Dotąd żadney wiadomości autentycznej od P. *Blanchelande* gubernatora w *St Domingo* o buncie tamednych murzynów nie mamy. Algierczykowie niektóre statki *francuzkie* na morzu śródziemnym zabrali; konsul nasz odebrał rozkaz dopomnienia się zwrotu onych, a w *Toulon* gotują kilka statków wojennych do bombardowania *Algieru*.